

STORTINGET

Innst. 46 L

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra arbeids- og sosialkomiteen

Prop. 2 L (2024–2025)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom Fagforbundet/LO og NHO Geneo/NHO i forbindelse med hovedoppgjøret 2024

Til Stortinget

Innledning

Proposisjonens hovedinnhold

I proposisjonen fremmes forslag om at arbeidstvisten mellom Fagforbundet/LO på arbeidstakersiden og NHO Geneo/NHO på arbeidsgiversiden om BPA-overenskomsten skal avgjøres av Rikslønnsnemnda. Det fremmes samtidig forslag om at det blir forbudt å iverksette eller opprettholde arbeidsstans for å løse tvisten.

Forhandlinger og mekling

Tvisten har oppstått i forbindelse med hovedoppgjøret 2024 og gjelder BPA-overenskomsten mellom Fagforbundet/LO og NHO Geneo/NHO. BPA-overenskomsten gjelder for virksomheter hvor hovedaktiviteten er å levere brukerstyrt personlig assistanse (BPA).

Etter brudd i forhandlingene varslet Fagforbundet plassoppsigelser for 264 medlemmer.

Riksmekleren nedla forbud mot arbeidsstans og innkalte partene til mekling 11. september 2024. Meklingen ble avsluttet 12. september 2024 kl. 02.00 uten at partene nådde frem til en forhandlingsløsning.

Omfang og virkninger av konflikten

Fagforbundet iverksatte streiken 12. september 2024 med et uttak på ti medlemmer. Streiken ble deretter trappet opp med ytterligere ni medlemmer fra 23. september 2024, 30 medlemmer fra 27. september 2024 og ti medlemmer fra 4. oktober 2024.

Departementet har hatt løpende kontakt med Helse- og omsorgsdepartementet og har mottatt jevnlig rapporter om konsekvensene av streiken fra Helsetilsynet. Helsetilsynet har hatt løpende kontakt med landets statsforvaltere. Statsforvalterne har innhentet informasjon fra ansvarlige kommuner om brukerne som er berørt av streiken, samt fra de berørte virksomhetene.

Det vises til proposisjonens kapittel 3, der det er detaljert redegjort for omfanget og virkningen av streiken samt Helsetilsynets vurdering av situasjonen.

På bakgrunn av Helsetilsynets vurdering ble partene innkalt til møte fredag 4. oktober 2024 kl. 15.30.

Partene bekreftet at de ikke så noen mulighet for å komme til enighet i tvisten eller på annen måte løse situasjonen. Partene ble da informert om at regjeringen ville gripe inn i konflikten med tvungen lønnsnemnd. På anmodning sa Fagforbundet seg villig til å avslutte streiken umiddelbart og gjenoppta arbeidet så snart som mulig.

Konklusjon

Hensynet til liv og helse gjør det nødvendig å løse arbeidstvisten mellom Fagforbundet/LO og NHO Geneo/NHO uten ytterligere arbeidskamp.

Det overlates til Rikslønnsnemnda å avgjøre tvisten.

Norge har ratifisert flere ILO-konvensjoner som verner organisasjonsfriheten og streikeretten (konvensjon nr. 87, 98 og 154). Slik konvensjonene har vært tolket av

ILOs organer, stilles det strenge krav for inngrep i streikeretten, men det åpnes likevel for inngrep dersom streiken setter liv, helse eller personlig sikkerhet for hele eller store deler av befolkningen i fare. Sosialpakten under Europarådet har i artikkel 6 nr. 4 en tilsvarende bestemmelse som verner streikeretten. Artikkel 6 må imidlertid ses i sammenheng med artikkel G, som åpner for at det ved lov kan foretas begrensninger i streikeretten som er nødvendige i et demokratisk samfunn til vern av andre menneskers frihet og rettigheter, eller til vern av offentlige interesser, den nasjonale sikkerhet og moral i samfunnet.

Et vedtak om tvungen lønnsnemnd i den omhandlede arbeidstvisten er innenfor rammen av de konvensjoner Norge har ratifisert.

Komiteens behandling

Sakens dokumenter er tilgjengelig på sakssiden på stortinget.no.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Marie-Helene H. Brandsdal, Per Vidar Kjølmoen, Bjørnar Skjæran og Anette Trettebergstuen, fra Høyre, Henrik Asheim, Anna Molberg og Aleksander Stokkebø, fra Senterpartiet, Tor Inge Eidesen og fungerende leder Per Olaf Lundteigen, fra Fremskrittspartiet, Alf Erik Bergstøl Andersen og Dagfinn Henrik Olsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Kirsti Bergstø og Åse Kristina Heien, og fra Rødt, Mímir Kristjánsson, viser til at Arbeids- og inkluderingsdepartementet har lagt frem forslag om at arbeidstvisten mellom Fagforbundet/LO på arbeidstakersiden og NHO Geneo/NHO på arbeidsgiversiden som gjelder BPA-overenskomsten, skal avgjøres av Rikslønnsnemnda. Departementet har videre lagt frem forslag om at det blir forbudt å iverksette eller opprettholde arbeidsstans for å løse tvisten.

Komiteen viser til at tvisten har oppstått i forbindelse med hovedoppgjøret for 2024 og gjelder for virksomheter hvor hovedaktiviteten er å levere brukerstyrt personlig assistent (BPA). Videre viser komiteen til at forhandlingene ikke førte frem, og at Riksmekleren nedla forbud mot arbeidsstans og innkalte partene til mekling 11. september 2024. Meklingen ble avsluttet 12. september 2024 klokken 02.00 uten at partene kom til enighet. Det ble gjennomført flere streikeuttak i tidsrommet 12. september 2024 til 4. oktober 2024, og på det meste var 59 medlemmer var tatt ut i streik.

4. oktober 2024 fikk Arbeids- og inkluderingsdepartementet rapport fra Helsetilsynet om at det ved midnatt samme dag ville oppstå fare for liv og helse for en BPA-bruker med mindre det ble gitt dispensasjon. Komiteen merker seg at på tross av forespørsel om dette ble en slik dispensasjon ikke gitt. Partene så heller ingen mulighet for å komme til enighet eller på annen måte løse den konkrete situasjonen. Med grunnlag i Helsetilsynets rapport vurderer derfor Arbeids- og inkluderingsdepartementet at hensynet til liv og helse gjør det nødvendig å løse arbeidstvisten mellom Fagforbundet/LO og NHO Geneo/NHO uten ytterligere arbeidskamp, og at det overlates til Rikslønnsnemnda å avgjøre tvisten. Komiteen vil minne om at det er partene selv som har ansvaret for å komme til enighet i lønnsoppgjørene, og mener derfor det er uheldig når konflikten ikke løses gjennom forhandlinger. Komiteen viser videre til at regjeringen kan gripe inn i en streik og foreslå tvungen lønnsnemnd i tilfeller der arbeidskonflikten kan føre til fare for liv, helse eller sikkerhet, eller medføre andre alvorlige samfunnskonsekvenser.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til at arbeidstakerorganisasjonen Fagforbundet/LO har gitt uttrykk for at inn gripen i streiken er besluttet på tynt grunnlag. Fagforbundet/LO poengterer at de har hatt et ansvarlig streikeuttak og at det er gitt dispensasjoner der hvor liv og helse var i fare. Fagforbundet er kritisk til hvordan denne streiken ble avsluttet og de begrensede mulighetene forbundet har til å gjennomføre en konflikt for sine medlemmer i en så viktig tjeneste for brukere, pårørende og samfunnet rundt.

Disse medlemmer mener streikeretten må hegnes om og styrkes, men at det finnes eksempler på at regjeringen stanser streik ved bruk av tvungen lønnsnemnd på tynt grunnlag. Disse medlemmer påpeker at Norge ved flere anledninger har blitt kritisert for å ha benyttet seg av brede og lite restriktive kriterier for å iverksette tvungen lønnsnemnd, særlig av ILOs organisasjonsfrihetskomité. På denne bakgrunn slutter disse medlemmer seg ikke til forslag om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom Fagforbundet/LO på arbeidstakersiden og NHO Geneo/NHO på arbeidsgiversiden i forbindelse med hovedoppgjøret 2024.

Disse medlemmer merker seg Fagforbundets forhandlingsleder Anne Green Nilsens medieuttalelse da streiken ble avbrutt av tvungen lønnsnemnd. Hun la vekt på at Fagforbundet hadde hatt et ansvarlig streikeuttak og gitt dispensasjoner fra streiken der hvor medlemmer risikerte å sette noens liv og helse i fare. Nilsen påpekte videre at de oppfattet at den direkte årsaken til at regjeringen måtte gripe inn, var at NHO ikke lot et av deres medlemmer få dispensasjon. Dermed har NHO

fremprovosert tvungen lønnsnemnd, sa Fagforbundets forhandlingsleder i en pressemelding.

Disse medlemmer er sterkt kritiske til at arbeidsgiversiden har såpass ensidig mulighet til å stoppe en lovlig streik der arbeidstakersiden har hatt et ansvarlig streikeuttak og gitt nødvendige dispensasjoner. Disse medlemmer stiller seg også, på linje med Fagforbundet, undrende til at en streik med brukerstyrte personlige assistenter, som ikke skal være helsepersonell, likevel fører til tvungen lønnsnemnd begrunnet i fare for liv og helse.

Disse medlemmer påpeker at dette dreier seg om tjenester NHO leverer til kommuner, og at det virker som at NHO spekulerer i å tilby lavere lønn enn andre lignende aktører for å ha større mulighet til å vinne anbud. Slik er NHO en driver i en negativ lønns spiral, hvor de som jobber i velferdstjenestene, blir taperne.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt, støtter lovforslaget.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom Fagforbundet/LO og NHO Geneo/NHO i forbindelse med hovedoppgjøret 2024

§ 1

Twisten mellom Fagforbundet/LO på arbeidstakersiden og NHO Geneo/ NHO på arbeidsgiversiden i forbindelse med hovedoppgjøret 2024 skal avgjøres av Rikslønnsnemnda.

§ 2

Det er forbudt å iverksette eller opprettholde arbeidsstans, jf. lov 27. januar 2012 nr. 9 om arbeidstvister (arbeidstvistloven) § 1 bokstav f og g, for å løse tvisten.

Reglene i lov 27. januar 2012 nr. 10 om lønnsnemnd i arbeidstvister (lønnsnemndloven) får tilsvarende anvendelse.

§ 3

Loven trer i kraft straks. Loven opphører å gjelde når Rikslønnsnemnda har avsagt kjennelse i tvisten.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 12. november 2024

Per Olaf Lundteigen

fungerende leder

Henrik Asheim

ordfører

